

می‌کنند و آقای رواقی از اعضای فرهنگستان پیشنهاد کردند که با هم همکاری کنیم.

□ آیا پیش از شما، شخص یا اشخاصی شعر حافظ را به فرانسه ترجمه کرده‌اند؟

بله، از دو قرن پیش چند غزل ترجمه شده بود ولی هیچگاه همه دیوان حافظ ترجمه نشده است، و یا اینکه توضیحاتی درباره آن داده باشند، اما رباعیات خیام ترجمه شده است.

□ میزان آشنایی دانشجویان و محققان فرانسوی با زبان و ادبیات فارسی چقدر است؟

در دانشگاه سوربن نشست‌هایی داریم که دانشجویان و محققان جمع می‌شوند، هم محققان قرون وسطی اروپا و هم محققان و متخصصان ادبیات شرقی به خصوص ایران، باهم همکاری، بحث و تحقیق می‌کنند، و به نتایج جالبی می‌رسند. مثلاً یکبار یکی از محققان قرون وسطی درباره جام پادشاهی صحبت می‌کرد که ویژگی‌های خاصی داشت و محققان دیدند این چقدر شباهت دارد به جام جم در ادبیات فارسی و اینکه، جام جم از ادبیات قرون وسطی به شرق رفته و یا از ادبیات شرق به اروپا، جای بحث و تحقیق دارد.

□ روش کار شما به چه شکلی است؟

در ترجمه دو جنبه می‌تواند مورد توجه باشد. یکی اینکه شما می‌خواهید خواننده فرانسوی شعری بخواند ولذت ببرد و شما قافیه و وزن و غیره را رعایت می‌کنید، اشکال بزرگ آن این است که مجبورید دور از معنی غزل بروید و از آن فاصله بگیرید و تحت‌اللفظی نیست. در واقع اگر یک غزل فارسی به شعری آهنگین در زبان فرانسه ترجمه شود ۵۵ درصد از معنی را تلف کرده‌ایم. اما جنبه دیگری از ترجمه هست که می‌خواهیم بگوییم حافظ چه گفت. ترجمه شعر حافظ ساده است اما بیان آن مشکل.

برای همین ابتدا معنی واژه را می‌گوییم مثلاً پیر مغان، در سنت ادبی مراجعه‌ای هست به ادبیات ایران قبل از اسلام، و بعد توضیحات مربوط به آن بیت، در واقع ترجمه آسان و کوتاه و توضیحات زیاد.

اما می‌خواهم کتاب یک جلدی باشد، طوری که بتوان حتی با آن فال گرفت. شعر حافظ مثل جام جم است.

□ آیا در این کار همکاری هم دارید؟

در این کار تنها هستیم، البته دو سه نفر کمک

هائری شارل دوفوشه کور، استاد زبان فارسی و حافظ شناس فرانسوی است که چندی قبل سخنانی با عنوان «دیدن روی یار در شعر حافظ» در فرهنگستان زبان و ادب فارسی ایراد کرد. آنچه در پی می‌آید گفتگو با این استاد فرانسوی در سرای اهل قلم در سیزدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران است.

□ استاد از چند سال پیش شروع به کار ترجمه کردید؟

الان پانزده سال است که در این زمینه کار می‌کنم، ابتدا بصورت آزمایشی و در یک سمینار ویژه، در دانشگاه سوربن با دوستان فرانسوی راجع به ترجمه شعر حافظ کار کردیم و دیدیم که شعر حافظ، شعری غیرقابل ترجمه است اما با این همه من شروع به ترجمه کردم. الان تا غزل ۴۲۵ رسیده‌ام و تا پایان سال میلادی ترجمه تمام خواهد شد، اما فکر می‌کنم یکسال دیگر احتیاج دارم تا متن را تجدیدنظر کنم.

شعر حافظ، شعری غیر قابل ترجمه است